

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความนำ

การศึกษารัฐศาสตร์ เป็นการศึกษที่มีความเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาย่อยๆหลายสาขา ไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาด้านการเมืองการปกครอง สาขาวิชาด้านการเมืองเปรียบเทียบ สาขาวิชาด้านทฤษฎีการเมือง เป็นต้น แต่ละสาขาก็มุ่งที่จะอธิบายถึงเนื้อหาสาระที่แตกต่างกันไปในแต่ละสาขาวิชา และประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาในแต่ละสาขาวิชา ก็เป็นสิ่งที่นำมาใช้ประโยชน์ได้จริงในทางปฏิบัติแตกต่างกันออกไป

การศึกษาทางด้านทฤษฎีการเมืองเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งในแวดวงวิชาการการศึกษารัฐศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่เน้นศึกษาถึงแนวความคิดทางการเมืองของบรรดานักคิดที่มีชื่อเสียงคนสำคัญของโลก โดยเฉพาะนักคิดในสายทฤษฎีการเมืองตะวันตก ทั้งจากยุคคลาสสิก เช่น โซเครตีส (Socrates), เพลโต (Plato), อริสโตเติล (Aristotle) หรือในยุคกลางที่มีนักคิดทางการเมืองที่มีชื่อเสียงเช่น เซนต์ ออกัสติน (St. Augustine), เซนต์ โทมัส อไควนัส (St. Thomas Aquinas) เป็นต้น เรื่อยมาตลอดจนรวมไปถึงการศึกษาถึงความคิดทางการเมืองของนักคิดในยุคที่เรียกว่าเป็นยุคใหม่ ที่เริ่มจาก นิโคโล มาคิอาเวลลี (Niccolo Machiavelli), โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes), จอห์น ลอค (John Locke), ฌอง ฌาคส์ รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) เป็นต้น

การศึกษาถึงความคิดทางการเมืองของบรรดานักคิดที่อยู่ต่างบริบทและสภาพแวดล้อม สามารถช่วยนำเอาความคิดหรือทฤษฎีทางการเมืองต่างๆมาศึกษา และอธิบายถึงสภาพเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคแต่ละสมัยได้ ความคิดบางอย่างก็สามารถอธิบายสภาพเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในที่ต่างๆได้ แม้ว่าปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมทางการเมืองและบริบทจะแตกต่างกัน แต่บางทฤษฎีบางความคิดนั้นก็ไม่สามารถนำมาใช้หรือนำมาอธิบายได้เมื่อปัจจัยทางด้านบริบทและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการที่จะนำทฤษฎีหรือความคิดทางการเมืองของนักคิดต่างๆมาใช้ในการศึกษา หรือใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ศึกษาจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของปัจจัยดังกล่าวด้วย

ในบรรดานักคิดคนสำคัญทางการเมืองที่มีชื่อเสียง และมีผลงานในการแต่งหนังสือที่เกี่ยวกับความคิดหรือทฤษฎีทางการเมือง ที่เป็นที่ยอมรับของผู้สนใจศึกษาในแวดวงวิชาการ การศึกษารัฐศาสตร์มานานหลายศตวรรษแล้วนั้น ความคิดทางการเมืองของ “นิโคโล มาคิอาเวลลี” (Niccolo Machiavelli) นักคิดชาวอิตาลีในสมัยค.ศ.1469-1527 นั้น ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาทฤษฎีการเมืองในยุคใหม่และเป็นทฤษฎีการเมืองที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก รวมทั้งผลงานการแต่งหนังสือของมาคิอาเวลลี ไม่ว่าจะเป็นหนังสือเรื่อง The Prince หรือ The Discourses ซึ่งมีส่วนทำให้มาคิอาเวลลีได้ชื่อว่าเป็นนักคิดทางการเมืองแนว “ลัทธินิยม” (Realism) ที่โด่งดังมาก โดยเฉพาะจากผลงานเรื่อง The Prince ซึ่งเป็นหนังสือที่มักจะได้รับการศึกษาว่าเป็นความคิดทางการเมืองที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการขึ้นสู่อำนาจและรักษาอำนาจทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก

แนวความคิดของมาคิอาเวลลีเป็นแนวความคิดทางการเมืองที่ได้รับการกล่าวถึงและได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางในหลายๆแง่มุม โดยเฉพาะจากหนังสือเรื่อง The Prince หรือที่แปลในชื่อภาษาไทยว่า เจ้าผู้ปกครอง ซึ่งเป็นหนังสือเล่มแรกและอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นหนังสือที่มีชื่อเสียงมากที่สุดเท่าที่มาคิอาเวลลีได้แต่งขึ้นมา และทำให้มาคิอาเวลลีเป็นนักคิดที่มีชื่อเสียงขึ้นมาตราบนานนับพันปีก็ว่าได้ ไม่เฉพาะแต่ในวงการการศึกษารัฐศาสตร์สากลเท่านั้น แต่อาจจะกล่าวได้ว่า The Prince นั้น เป็นงานเขียนทางการเมืองที่ผู้รู้ทางรัฐศาสตร์ของไทยทั้งหลายพูดถึงกันมากที่สุดเล่มหนึ่งก็ว่าได้ ผลจากการที่แนวความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีเป็นแนวความคิดที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวความคิดที่มีความเป็นไปได้สูงในทางปฏิบัตินั้นทำให้แนวคิดนี้ เป็นแนวความคิดที่ได้รับความสนใจจากผู้ที่ได้เรียนรู้ในด้านทฤษฎีการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพื่อหาวิธีที่จะนำเอาทฤษฎีการเมือง หรือความคิดทางการเมืองแนวตะวันตกมาใช้ในการศึกษาและอธิบายเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบทบาททางการเมืองของบุคคลระดับผู้นำทางการเมือง (political elites) หรือวิธีที่ใช้ในการขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองของบุคคลผู้มีอำนาจในยุคสมัยต่างๆ ในสังคมต่างๆ ในสภาพแวดล้อมที่ปัจจัยทางด้านเวลา สถานที่ หรือบริบททางการเมืองต่างๆที่ไม่เหมือนกัน รวมทั้งการนำเอาหลักการหรือความคิดดังกล่าวมาใช้ในการอธิบายการเมืองของไทยได้อย่างเป็นระบบ มีการอ้างอิงถึงหลักความคิดทางทฤษฎีอย่างมีเหตุมีผล โดยการศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานของการอ้างอิงทฤษฎีทางการเมืองของมาคิอาเวลลีในการอธิบายและศึกษาเปรียบเทียบกับบทบาทหรือเหตุการณ์ทางการเมืองที่เราจะนำมาใช้ในการศึกษาได้ ซึ่งจะ

เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางที่ใช้ในการอธิบายสภาพการณ์ต่างๆทางการเมืองที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบัน และ ในอนาคตได้เป็นอย่างดี

1.2 สภาพความเป็นมาของปัญหา

นิโคโล มาคิอาเวลลี (Niccolo Machiavelli) เป็นนักคิดทางการเมืองชาวอิตาลีที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก เขามีชีวิตอยู่ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 15-16 (ค.ศ. 1469-1527) โดยสืบเชื้อสายมาจากชนชั้นสูงแห่งทัสคานี (Tuscani) มาคิอาเวลลีเริ่มเข้ารับราชการในตำแหน่งเลขานุการฝ่ายการทูตแห่งมหาดินรัฐฟลอเรนซ์เมื่อเขามีอายุได้ 29 ปี จากปี ค.ศ. 1498 จนถึงปี ค.ศ. 1512 รวมแล้วเป็นเวลาถึง 14 ปี จนกระทั่งระบอบการปกครองแบบมหาดินรัฐล่มสลายไปในปี ค.ศ. 1512 เมื่อตระกูลเมดิซี (Medicis) กลับเข้ามามีอำนาจอย่างเดิมในฟลอเรนซ์อีกครั้งหนึ่ง

ในช่วงที่มาคิอาเวลลีรับราชการอยู่นั้น จากหน้าที่ที่เขาต้องรับผิดชอบอยู่ ทำให้มาคิอาเวลลีต้องเดินทางไปสังเกตการณ์ทางการเมืองการทูตอยู่บ่อยๆ เขาจึงได้มีโอกาสเดินทางไปยังเมืองต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกอิตาลีอย่างกว้างขวาง รวมทั้งการได้ไปยังเมืองสำคัญๆทุกเมืองในอิตาลีและราชสำนักอิตาลีหลายแห่ง และได้มีโอกาสพบปะกับบุคคลสำคัญๆทางการเมืองในขณะนั้นหลายคน สิ่งที่มาคิอาเวลลีได้พบนั้นมีทั้งสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกประทับใจและชมชื่นเป็นอย่างมากด้วยกันทั้งสองอย่าง แต่บุคคลที่มาคิอาเวลลีรู้สึกประทับใจเป็นอย่างมากก็คือ ซีซาร์ บอร์เจีย (Cesare Borgia) ผู้ที่สามารถบุกตะลุยไปทั่วอิตาลีและอาศัยกำลังทหารและการหลอกลวงในการรวบรวมดินแดนของศาสนจักรเข้าด้วยกัน กล่าวได้ว่ามาคิอาเวลลีมีความประทับใจในตัวของซีซาร์ บอร์เจีย อย่างมาก จนผู้รู้หลายคนคิดว่า ซีซาร์ บอร์เจีย นี้แหละคือแหล่งดลใจที่สำคัญสำหรับงานเขียนชื่อ The Prince โดยเฉพาะในบทที่ 7 ของหนังสือเล่มนี้¹

มาคิอาเวลลีเป็นคนที่ขยันทำงานจริง และแสดงให้เห็นด้วยว่าเขามีความสนใจและเข้าใจในงานของเขาอย่างจริงจังมากแค่ไหน โดยดูได้จากรายงานที่มาคิอาเวลลีเขียนส่งกลับ

¹ นิโคโล มาคิอาเวลลี, เจ้าผู้ปกครอง, สมบัติ จันทรวงศ์, แปลและเขียนความนำ, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 3.

มาฟลอเรนซ์ที่แสดงถึงความละเอียดละออและการใคร่ครวญในผลงานอย่างจริงจัง รวมทั้งความสามารถในการศึกษาอย่างเป็นกลางอันน่าทึ่งอีกด้วย ซึ่งจุดนี้เป็นจุดสำคัญที่เราจะใช้ในการศึกษารูปแบบแนวความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีในสวนต่อไป

ภายหลังจากเกิดการยึดอำนาจในฟลอเรนซ์โดยตระกูลเมดิซีแล้ว อนาคตทางการเมืองของมาคิอาเวลลีก็พบกับทางตัน แม้ว่ามาคิอาเวลลีจะได้รับการปล่อยตัวให้เป็นอิสระหลังจากที่ถูกจับเมื่อคราวที่เกิดการยึดอำนาจในปี ค.ศ. 1512 โดยมาคิอาเวลลีได้รับการปล่อยตัวเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1513 แต่ก็ไม่มีโอกาสได้กลับเข้ารับราชการอีก มาคิอาเวลลีจึงตัดสินใจเดินทางออกไปอยู่ในชนบทพร้อมกับครอบครัวในเวลาต่อมา

ในช่วงที่มาคิอาเวลลีต้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองและอพยพมาอยู่ที่ชนบทนั้น เป็นช่วงที่มาคิอาเวลลีได้ใช้เวลาไปในการเขียนงานที่สำคัญๆ ออกมามากมาย เช่น The Prince (ค.ศ. 1513), The Discourses on the Ten Books of Titus Livius (ค.ศ. 1512-1516) เป็นต้น ในบรรดางานที่มาคิอาเวลลีได้สร้างสรรค์ออกมาในช่วงที่ต้องออกจากราชการนั้น งานเขียนเรื่อง The Prince เป็นหนังสือที่ได้สร้างชื่อเสียงให้กับมาคิอาเวลลีได้มากที่สุด กิตติศัพท์ของหนังสือ The Prince นั้นอยู่ที่ว่า The Prince คือหนังสือเล่มแรกที่มาคิอาเวลลีแต่งขึ้นและอาจจะเป็นหนังสือเล่มที่ได้ชื่อว่าดีที่สุดในยุคนั้นที่ยืนยันว่าการเมืองมีและควรมีกฎเกณฑ์ของตนเอง และไม่ควรจะยอมรับกฎเกณฑ์อื่นใด ที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการเอาชนะหรือการได้เปรียบผู้อื่น ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ทำให้ The Prince เป็นหนังสือที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาตลอดในยุคหลังจากที่มาคิอาเวลลีได้เสียชีวิตไปแล้ว

คำสอนที่มาคิอาเวลลีได้เขียนทิ้งเอาไว้ใน The Prince นั้น เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาทางด้านทฤษฎีการเมืองในยุคต่อมาได้นำเอามาศึกษาหาแก่นแท้ของคำสอนใน The Prince กันอย่างมาก แต่อาจกล่าวโดยรวมได้ว่า The Prince เป็นหนังสือที่ได้แสดงออกถึงความคิดทางการเมืองที่ว่าด้วยเรื่องของ รัฐ อำนาจ และ ผู้ปกครองในส่วนที่มีความสัมพันธ์กันในแง่ของ

- 1.) การขึ้นสู่อำนาจ
- 2.) การรักษาอำนาจ
- 3.) การสูญเสียอำนาจ

ภายใต้คุณธรรมและโชคชะตา ซึ่งแง่มุมต่างๆ ของ The Prince ที่ได้ยกตัวอย่างมานี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่มีอยู่ในหนังสือเล่มนี้และเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลระดับผู้นำทางการเมืองในยุคต่างๆ

ของประเทศต่างๆได้นำไปศึกษา² เพื่ออาจจะนำเอามาใช้หรือเป็นสิ่งที่มีความเหมือนกันโดยบังเอิญในชีวิตจริงทางการเมืองของแต่ละบุคคล

ความคิดของมาคิอาเวลลีที่ได้รับการสนใจติดตามจากบรรดาผู้สนใจแนวความคิดทางการเมืองนั้น เมื่อได้ศึกษากันอย่างจริงจังแล้ว จะทำให้ผู้ศึกษาสามารถมองเห็นแก่นแท้ของคำสอนของมาคิอาเวลลีได้ว่า คำสอนดังกล่าวไม่ใช่คำสอนที่สอนให้ผู้ปกครองเป็นทรราชย์แต่อย่างใด ซึ่งรายละเอียดและความหมายของแนวคิดแบบมาคิอาเวลลีนั้น ผู้ศึกษาจะได้อธิบายอย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่งในส่วนของการตีความคำสอนของมาคิอาเวลลีต่อไป แต่ในจุดนี้นั้นผู้ศึกษาต้องการจะชี้ให้เห็นถึงภาพพจน์ของมาคิอาเวลลีที่หลายๆคนหรือคนส่วนใหญ่อาจจะมองว่าเป็นแนวความคิดที่แฝงไปด้วยความชั่วร้าย แต่ในเบื้องหลังของความชั่วร้ายเหล่านั้น มาคิอาเวลลีมีอะไรที่แอบแฝงอยู่ ซึ่งนั่นก็คือจุดประสงค์หลักที่มาคิอาเวลลีต้องการให้ผู้ปกครองของรัฐฟลอเรนซ์กระทำเพื่อผลประโยชน์ของรัฐฟลอเรนซ์โดยส่วนรวมนั่นเอง

ความสำคัญของประเด็นนี้ก็คือ ผู้ศึกษาต้องการที่จะนำเอาการตีความแนวคิดในเรื่องเจ้าผู้ปกครองของมาคิอาเวลลีมาใช้ในการอธิบายเปรียบเทียบกับการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้ที่ได้ชื่อว่า เป็น “ผู้ปกครอง” ซึ่งในการศึกษาคครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการนำเอาบทบาททางการเมืองของจอมพล ป.พิบูลสงครามมาใช้เป็นตัวอย่างในการเปรียบเทียบว่า สิ่งที่จอมพล ป.พิบูลสงครามได้แสดงออกมาสู่วงการการเมืองของไทยนั้น สามารถนำเอาแนวความคิดของมาคิอาเวลลีมาอธิบายได้หรือไม่ อย่างไร และได้มากน้อยเพียงใด นั่นเอง

จอมพล ป. พิบูลสงครามถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทและมีความสำคัญทางการเมืองของไทยอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงพ.ศ. 2475-2500 จอมพล ป. พิบูลสงครามสามารถก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสูงสุดทางการเมืองของไทย คือตำแหน่ง “นายกรัฐมนตรี” (The Prime Minister) ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจสูงที่สุดในการใช้อำนาจบริหารปกครองประเทศไทยได้ในระยะเวลาอัน

² ตัวอย่างของบรรดาผู้นำคนสำคัญของโลกที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ โปรดดูใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, “ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่”, ใน สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารกองสอนชุดวิชาปรัชญาการเมือง หน่วยที่ 1-5 (กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ 5, 2533), หน้า 231-232.

ยาวนาน³ บทบาทที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้แสดงออกมาในช่วงที่เขาได้เข้ามาดำรงตำแหน่งที่สำคัญๆทางการเมืองของไทย ไม่ว่าจะเป็นในฐานะของนายทหารรุ่นหนุ่มในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับและมีอิทธิพลในทางการเมือง ในฐานะของการเป็นหนึ่งในคณะผู้ร่วมก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ในฐานะของนายทหารที่พยายามหาหนทางในการสร้างอำนาจให้กับตนเองเพื่อเข้ามาสู่วงการการเมืองจนสามารถก้าวขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีของไทยได้ในที่สุด โดยได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถึง 2 ช่วงด้วยกัน คือช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สองในปี พ.ศ. 2481-2487 และช่วงหลังการรัฐประหารเมื่อ พ.ศ. 2490-2500 ซึ่งช่วงหลังนี้ได้สร้างความประหลาดใจให้แก่ผู้ที่สนใจติดตามการเมืองรวมทั้งประชาชนทั่วไปอย่างมาก เพราะหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2488 จอมพล ป. พิบูลสงครามต้องตกอยู่ในฐานะของอาชญากรสงครามหมายเลขหนึ่งของเมืองไทย เป็นบุคคลที่เรียกได้ว่าหมดอนาคตทางการเมืองไปแล้ว แต่หลังจากนั้นเพียงไม่นานคือเมื่อถึงปี พ.ศ. 2490 จอมพล ป. พิบูลสงครามก็สามารถกลับเข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองได้อีก หลังจากเกิดการรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลเดิม ซึ่งการกลับมามีอำนาจครั้งนี้ จอมพล ป. พิบูลสงครามสามารถอยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้อย่างยาวนานกว่าเดิมเสียอีก ก่อนที่จะหมดอำนาจไปเพราะถูกปฏิวัติโดยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ อดีตลูกน้องของจอมพล ป. เองในปี พ.ศ. 2500 ซึ่งหลังจากนั้นจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ไม่สามารถกลับเข้ามามีบทบาททางการเมืองของไทยได้อีกเลย

บทบาทต่างๆ ที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้แสดงออกมาในฐานะต่างๆตามที่คุณศึกษาได้ยกตัวอย่างมาไว้ในข้างต้นนี้นั้น ได้ส่งผลให้สถานภาพของจอมพล ป. พิบูลสงครามมีความสำคัญทางการเมืองของไทยสูงขึ้นและได้รับความสนใจจากประชาชนกลุ่มต่างๆอย่างมาก ซึ่งความสำคัญในจุดนี้ได้ทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม กลายเป็นบุคคลระดับนำทางการเมืองของไทยอย่างมีอานุภาพปฏิเสธได้ และได้ก้าวขึ้นมาสู่สถานภาพของการเป็นผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองของไทยในระดับที่สูงที่สุดเท่าที่สามัญชนจะกระทำได้ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจที่จะนำเอาบทบาททางการเมืองที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้แสดงออกมาในช่วง พ.ศ. 2475-2487 ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับแนวความคิดของ

³ จอมพล ป. พิบูลสงครามดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นระยะเวลาจนถึง 15 ปี ซึ่งเป็นเวลาที่ยาวนานกว่านายกรัฐมนตรีคนอื่นๆ โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ค. ท้ายเล่ม.

มาคิอาเวลลี เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น เป็นช่วงที่จอมพล ป. ได้แสดงบทบาททางการเมืองของตนในหลายลักษณะที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาของการสร้างฐานอำนาจและชื่อเสียงให้กับตนเอง (พ.ศ. 2475-2481) ช่วงของการขึ้นสู่อำนาจ (พ.ศ. 2481) ช่วงของการรักษาอำนาจ (พ.ศ. 2481-2487) และช่วงของการสูญเสียอำนาจ (พ.ศ. 2485-2487) โดยจะนำเอาสิ่งที่เป็น “ผล” (effects) ของการแสดงบทบาทนั้น มาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็น “ความคิดทางการเมือง” ของมาคิอาเวลลีโดยเน้นเฉพาะการศึกษาจากผลงานเขียนเรื่อง เจ้าผู้ปกครอง ว่าเป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบกันได้หรือไม่, มีความเหมือนหรือแตกต่างกันในจุดใด อย่างไร ซึ่งผลของการศึกษาจะได้ปรากฏภายหลังจากที่ได้ทำการศึกษาแล้วต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งที่จะทำการศึกษาแนวความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีจากผลงานของเขาในหนังสือเรื่อง เจ้าผู้ปกครอง ที่นำมาเป็นต้นแบบสำคัญในการศึกษาเปรียบเทียบครั้งนี้ เนื่องจากหนังสือ เจ้าผู้ปกครอง ที่มาคิอาเวลลีได้แต่งขึ้นมานี้จัดได้ว่าเป็นแนวความคิดที่อธิบายถึงเรื่องเกี่ยวกับ “อำนาจ” เอาไว้อย่างมาก และเป็นตำราเกี่ยวกับอำนาจที่มีชื่อเสียงโด่งดังโดยมีการอ้างถึงความสำคัญของหนังสือ เจ้าผู้ปกครอง เล่มนี้เอาไว้ว่าเป็นหนังสือที่บรรดานักคิดระดับผู้นำคนสำคัญของโลกมักจะมีเอาไว้เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดในเรื่องนี้...⁴ ซึ่งจุดนี้ได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ที่หนังสือเล่มนี้มีอยู่ อันทำให้เกิดการให้ความสำคัญต่อหนังสือ เจ้าผู้ปกครอง เป็นอย่างมากในยุคต่อมา

ในแวดวงการเมืองของไทย แม้ว่าเราจะพิสูจน์ไม่ได้ว่าบรรดานักการเมืองคนสำคัญๆ หรือบุคคลระดับผู้นำทางการเมืองของไทยที่เคยก้าวขึ้นมามีบทบาททางการเมืองไทย ทั้งในอดีตและปัจจุบันซึ่งก็อาจจะรวมทั้งในอนาคตด้วยนั้น พวกเขาเหล่านั้นได้ทำการศึกษาแนวความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีจากผลงานเรื่องเจ้าผู้ปกครอง หรือไม่ แต่สิ่งที่เราสามารถกระทำได้อีกคือการศึกษาวิจัยถึง “สิ่งที่สามารถมองเห็นได้” หรือสิ่งที่เป็น “ผล” (effects) ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลระดับผู้นำทางการเมืองเหล่านั้นต่างหาก ผลที่เรานำมาศึกษาได้นั้นได้แก่สิ่งที่ผู้กระทำได้แสดงออกมาเป็นที่ประจักษ์ ไม่ว่าจะเป็นการออกคำสั่ง การดำเนินนโยบาย หรือการบังคับใช้กฎหมายต่างๆที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเป็นต้น ซึ่งเมื่อเรามาตั้งมาตรฐานของการศึกษาเอาไว้ชัดเจนเช่นนี้แล้ว ก็จะทำให้เราสามารถนำเอาแนวความคิดทางการเมืองของ

⁴ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2.

มาคิอาเวลลีจากผลงานการเขียนในเรื่อง เจ้าผู้ปกครอง มาทำการศึกษาเปรียบเทียบกับบทบาททางการเมืองของจอมพล ป.พิบูลสงครามได้ โดยอาศัยการศึกษาจาก “ผล” ของเนื้อหาความคิดหรือการกระทำที่จอมพล ป.ได้แสดงออกมาในขณะนั้นนั่นเอง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะไม่คำนึงถึง “เจตน์จำนง” หรือ “ความตั้งใจ” (intention) ของนักคิดทางการเมืองที่ผู้ศึกษาได้ยกเอามาทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ “นิโคโล มาคิอาเวลลี” (Niccolo Machiavelli) และผู้กระทำทางการเมืองที่จะถูกผู้ศึกษานำเอามาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งผู้ศึกษาจะมุ่งศึกษาถึงบทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในช่วง พ.ศ.2475-2487 ทั้งนี้เนื่องจากมีความเห็นพ้องต้องกันกับแนวการศึกษาทางการเมืองที่เชื่อว่า เจตน์จำนง หรือ ความตั้งใจที่แท้จริงของนักคิดหรือของผู้กระทำนั้นเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ยาก แต่สิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้ และสามารถที่จะทำการถกเถียงหาข้อยุติได้มากกว่าก็คือ “ผล” ของเนื้อหาความคิด หรือ การกระทำที่แสดงออกมาของนักคิดและผู้แสดงบทบาททางการเมือง ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้เน้นไปที่การตีความตัวบทและการกระทำ โดยดูว่าความหมายของตัวบท เจ้าผู้ปกครอง นั้นมีความหมายอย่างไร และการกระทำต่างๆที่จอมพล ป.พิบูลสงครามแสดงออกมานั้นมีผลเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ที่จะทำการศึกษาถึง “ความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีจากงานเขียนเรื่อง เจ้าผู้ปกครอง” เพื่อเปรียบเทียบกับ “บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามในช่วง พ.ศ. 2475-2487” ซึ่งการศึกษานี้จะนำผลที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในด้าน

ก.) เพื่อการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง หรือ ผล (effects) ที่เกิดขึ้นจริงในแวดวงการเมืองของไทยได้

ข.) เพื่อพิสูจน์ว่าความคิดทางการเมืองเรื่อง เจ้าผู้ปกครอง ของมาคิอาเวลลีเป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายได้เป็นสากล โดยสามารถนำมาใช้อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทที่แตกต่างกับ

ยุคของมาคิอาเวลลีดังเช่นที่ผู้ศึกษาได้นำมาอธิบาย “บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในช่วง พ.ศ.2475-2487” ในครั้งนี้

ค.) เพื่อเป็นการเปิดพรมแดนของการนำทฤษฎีการเมืองของมาคิอาเวลลีมาใช้ในการอธิบาย “ปรากฏการณ์ทางการเมืองของไทย” ที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ได้อย่างเป็นระบบ

1.4 สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา

แม้ว่าความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีจะเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 15-16 แต่เราสามารถนำมาใช้อธิบายบทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ โดยเฉพาะในประเด็นของการขึ้นสู่อำนาจ การรักษาอำนาจ และการสูญเสียอำนาจ ทั้งที่บริบทและสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านเวลา สถานที่ และอื่นๆจะแตกต่างกันก็ตาม

1.5 วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์และตีความจากเอกสาร ตลอดจนศึกษาจากพฤติกรรมหรือบทบาทที่ผู้กระทำได้แสดงออกมา โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารทั้งที่เป็นทางการ เช่น เอกสารราชการฉบับต่างๆ และ ไม่เป็นทางการ เช่น หนังสือชีวประวัติหรือประวัติศาสตร์ที่นักเขียนทั่วไปเขียนขึ้นมาใช้ในการศึกษา

วิธีการศึกษาที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากข้อมูลที่มีในหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องในทางทฤษฎีแล้ว ผู้ศึกษายังจะใช้วิธีการหาข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ทางการเมืองของไทยในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2475-2487 เพื่อเสาะหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ “บทบาททางการเมืองของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม” ที่แสดงออกมาเป็น “ปรากฏการณ์ทางการเมือง” สู่สายตาสาธารณชนและวงการการเมืองไทย นำมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อการอธิบายการศึกษาในครั้งนี้ด้วย

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้เลือกที่จะใช้วิธีการศึกษาจากข้อมูลเอกสาร (documentary) ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งจะได้มาจากการเขียนเรื่องเจ้าผู้ปกครอง ของมาคิอาเวลลี งานวิจารณ์หนังสือเล่มนี้จากนักวิชาการต่างๆ ตำราที่เกี่ยวกับการศึกษาวิชาทฤษฎีการเมือง บทความที่เกี่ยวกับจอมพล ป. พิบูลสงครามในด้านต่างๆ หนังสือและวิทยานิพนธ์ที่เขียนเกี่ยวกับประวัติ และเรื่องราวของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ข้อมูลที่แสดงบทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามในช่วงพ.ศ.2475-2487 จากแหล่งต่างๆ ซึ่งผู้ศึกษาจะแสดงไว้ในส่วนของบรรณานุกรมอีกครั้งหนึ่ง

1.6 ขอบเขตของการศึกษา

1.) ใช้ตัวบทเจ้าผู้ปกครองของมาคิอาเวลลีเป็นตัวบทหลักในการพิจารณาตีความในส่วนของแนวความคิดเรื่อง “ผู้ปกครอง” ของมาคิอาเวลลี

2.) ศึกษาบทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามในช่วง พ.ศ.2475-2487 ในฐานะต่างๆ มาเป็นตัวบทหลักในการพิจารณาตีความในส่วนของบทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

3.) การตีความเปรียบเทียบจะใช้ตัวบทเรื่องเจ้าผู้ปกครองใน *The Prince* และข้อมูลที่แสดงถึงบทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามในช่วง พ.ศ.2475-2487 มาทำการศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดของมาคิอาเวลลีในเรื่องผู้ปกครอง กับบทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามในประเด็นของการขึ้นสู่อำนาจ การรักษาอำนาจ และการสูญเสียอำนาจ

1.7 เหตุผลที่นำมาศึกษา

1.) แนวความคิดเรื่อง “เจ้าผู้ปกครอง” ของมาคิอาเวลลีเป็นแนวคิดเรื่อง “อำนาจ” ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่15-16 แต่ปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของศตวรรษที่ 20 แล้ว แนวคิดเรื่อง

“อำนาจ และ เจ้าผู้ปกครอง” ก็ยังเป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ และบุคคลระดับนำทางการเมืองในทุกๆสังคมอย่างสม่ำเสมอ

2.) บทบาทของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น เป็นบทบาทที่ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญทางการเมืองของไทยในด้านต่างๆเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะบทบาททางการเมืองนั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามได้เคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองมากมายหลายตำแหน่ง รวมทั้งการก้าวขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีของไทยด้วย จัดได้ว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจระดับสูง และถือเป็น “บุคคลระดับนำทางการเมือง” (political elite) ของไทยที่สำคัญในช่วงแรกๆของการเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย (พ.ศ. 2475-2500) คนหนึ่ง

3.) บทบาทในด้านการเป็นบุคคลระดับนำทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจในการปกครองของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น เป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะนำมาทำการศึกษาเปรียบเทียบ กับความคิดทางการเมืองในเรื่องผู้ปกครองของมาคิอาเวลลีเป็นอย่างมากว่า บทบาทที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้แสดงออกมาในช่วง พ.ศ.2475-2487นั้น มีความเหมือนหรือต่างจากความคิดเรื่อง “เจ้าผู้ปกครอง” ของมาคิอาเวลลีมากหรือน้อยแค่ไหน อย่างไร

4.) จากเหตุดังกล่าวนำมาซึ่งประเด็นคำถามและการแสวงหาคำตอบที่จะตอบว่า

- การกระทำตามตัวแบบ “ผู้ปกครอง” ของมาคิอาเวลลีจะทำให้ผู้กระทำสามารถประสบความสำเร็จทางการเมืองได้มากน้อยแค่ไหน

- ตัวแบบ “ผู้ปกครอง” ของมาคิอาเวลลียังเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสังคมการเมือง แม้ว่าปัจจัยทางด้าน เวลา สถานที่ สังคม และ บริบททางการเมืองต่างๆจะเปลี่ยนแปลงไป หรือไม่

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษานี้

การศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “อำนาจทางการเมือง” ยังเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับสังคมการเมืองของไทย เพราะทุกชุมชนที่รวมตัวกันเป็น “สังคม” จะมีการกระทำกิจกรรมที่เรียกว่า

“การเมือง” (Politics) เกิดขึ้นเพื่อสรรหาผู้ปกครองในการเข้ามาเป็นผู้ใช้อำนาจการเมือง ในการจัดสรรทรัพยากรหรือปัจจัยต่างๆที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เพียงพอต่อความต้องการอันไม่สิ้นสุดของประชาชนในสังคมนั้น หรือการจัดทำบริการต่างๆเพื่อให้สมาชิกในสังคมได้รับประโยชน์และความพึงพอใจมากที่สุด

การจะก้าวขึ้นมาเป็น “ผู้ปกครอง” ของบุคคลระดับนำทางการเมืองในสังคมต่างๆนั้น อาจจะก้าวเข้ามาโดยการใช้วิถีทางที่แตกต่างกันออกไป แต่แนวคิดเรื่องผู้ปกครองของมาคิอาเวลลี นั้น จัดได้ว่าเป็นแนวคิดเรื่อง “อำนาจ” และ “การขึ้นสู่อำนาจ” ที่ทรงประสิทธิภาพในทางปฏิบัติได้มากวิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการนำแนวคิดนี้มาใช้ในการศึกษารูปแบบหรือบทบาททางการเมืองของบุคคลระดับนำทางการเมืองในสังคมต่างๆ โดยเฉพาะในสังคมการเมืองของไทยที่ยังมีการนำแนวคิดเรื่องผู้ปกครองของนักคิดทางการเมืองคนต่างๆมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบอยู่น้อยมาก

การศึกษาในครั้งนี้จะเป็นการเปิดพรมแดนของการนำเอาแนวความคิดเรื่องผู้ปกครองของมาคิอาเวลลีมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบทางการเมืองของไทย อันจะทำให้เกิดการวิเคราะห์ทางการเมือง โดยการอ้างอิงบนพื้นฐานของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์การเมืองมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ในการจัดรูปแบบหรือจัดประเภทในการขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ

นอกจากนี้เรายังจะได้ทราบด้วยอีกว่าในบรรดาแนวความคิดทางการเมืองเรื่อง “ผู้ปกครอง” ของมาคิอาเวลลีที่ได้เคยศึกษามาแล้วนั้น วิธีการใดที่สามารถนำมาปฏิบัติแล้วเกิดผลต่อ “ผู้กระทำ” ที่ได้นำเอาแนวคิดนี้มาปฏิบัติได้มากที่สุดอีกประเด็นหนึ่ง

1.9 วิธีการนำเสนอ

บทที่ 1 กล่าวถึงความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา วิธีการศึกษาและขอบเขตของการศึกษา เหตุผลในการนำมาศึกษาครั้งนี้ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีการนำเสนอ และคำสำคัญ

บทที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์ถึงบทบาททางการเมืองในแง่มุมต่างๆ ที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเข้ามามีบทบาทในตำแหน่งและในฐานะต่างๆ ในช่วง พ.ศ.2475-2487 เฉพาะที่เกี่ยวข้องและเกี่ยวข้องกับความคิดเรื่อง “ผู้ปกครอง” ของมาคิอาเวลลี เพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาเปรียบเทียบกับ ความคิดเรื่อง “ผู้ปกครอง” ของมาคิอาเวลลีต่อไป

บทที่ 3 ศึกษาถึงการตีความและอธิบายแง่มุมต่างๆ ในแนวคิดเรื่อง “ผู้ปกครอง” ของมาคิอาเวลลี ซึ่งจะศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการขึ้นสู่อำนาจ การรักษาอำนาจ และการสูญเสียอำนาจในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาเปรียบเทียบกับ การปฏิบัติจริงในส่วนต่อไป

บทที่ 4 เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองในเรื่องผู้ปกครองของมาคิอาเวลลีสกับบทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามในประเด็นของการขึ้นสู่อำนาจ การรักษาอำนาจ และการสูญเสียอำนาจ เพื่อหาคำตอบว่าบทบาทที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้แสดงออกมานั้นสามารถอธิบายด้วยแนวคิดเรื่องผู้ปกครองของมาคิอาเวลลีได้หรือไม่ และเพื่อศึกษาว่า แนวความคิดเรื่องผู้ปกครองของมาคิอาเวลลีนั้นสามารถนำมาใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติหรือไม่

บทที่ 5 สรุปประเด็นที่ทำการศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายแนวความคิดเรื่องผู้ปกครองของมาคิอาเวลลีสกับการนำไปปฏิบัติจริง โดยอาศัยกรณีการแสดงบทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นเหตุการณ์หลักในการอธิบาย การแสดงข้อเสนอนั้นเกี่ยวกับแนวคิดเรื่อง “ผู้ปกครอง” รวมทั้งการให้ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

1.10 คำสำคัญ

มาคิอาเวลเลียน (Machiavellian)

ความคิดทางการเมือง (Political Thoughts)

บทบาททางการเมือง (Political Roles)